OVER TWEE NIEUWE SOORTEN

VAN

VISSCHEN,

AMPHACANTHUS VULPINUS EN PUELLUS,

DOOR

H. Schlegel.

(Met eene Plaat.)

In het overzigt gegeven door ons en Dr. S. Müller, in de *Verhandelingen over de Nederl. Overzeesche bezittingen*, *Zoologie*, *Visschen*, *blz.* 9 *en verv.*, hebben wij dertien aan ons bekende soorten van het geslacht *Amphacanthus*, uit den Indischen Archipel afkomstig, opgeteld. Onder deze was reeds de eene der hier boven vermelde soorten, A. *vulpinus*, aangevoerd en gekenschetst. De tweede A. *puellus* werd door den Heer Forsten, aan de kust van Ternate verzameld, en later aan het Rijks Museum gezonden. Hij deed ons tevens toekomen, naar het leven gekleurde schetsen van beide soorten, wier beschrijving en afbeelding wij nu in staat zijn, volledig te kunnen geven.

1. *Amphacanthus vulpinus*. Deze soort is zonder twijfel de merkwaardigste van het geheele geslacht, aangezien zij van al de overige afwijkt, door haren dunnen en eenigzins verlengden snuit. Renard schijnt haar reeds gekend en onder den naam van *Basuin-Femel, deel* I, *pl.* 4, *fig.* 2 afgebeeld te hebben.

Men kan deze soort kenschetsen als volgt: Snuit eenigzins trompvormig; borst en eene streep, die op iedere zijde van den kop van den eersten straal der rugvin, door het oog tot aan de punt des snuits loopt, zwart; kieuwdeksel, eene lengtestreep boven op den kop, en een breede band, die van de vier eerste stralen der rugvin tot aan den achtersten straal der buikvin loopt, witachtig blaauw, in het paarse trekkende. De overige deelen des ligchaams bruinachtig oranjegeel.

Wij laten nu eene meer uitvoerige beschrijving dezer soort volgen. Geheele lengte van het dier, 6 tot 7 duim Parijsche maat. De romp is een weinig hooger en sterker zamengedrukt, dan bij de overige soorten; zijnde zijne hoogte twee en een half maal in de geheele lengte van

den visch begrepen. De kop gaat vier maal in deze lengte, en de snuit is een weinig langer dan het overige gedeelte des kops. De snuit wijkt daardoor van die aller overige soorten af, dat hij, naar evenredigheid, zeer smal van onderen naar boven is en de gedaante van eenen zijdelings zamengedrukten tromp heeft. Daar nu het ligchaam tot aan de borst en den nek eene aanzienlijke breedte blijft behouden, en als het ware met eene plotselinge helling van het voorhoofd nederdaalt en even steil naar de keel toe opklimt, zoo verkrijgt deze visch hierdoor en door zijnen smallen snuit, eene geheel eigenaardige, dadelijk in het oog vallende, *physionomie*. De overige deelen van het ligchaam vertoonen zoo volmaakt den eenzelvigen grondvorm van dit geslacht, dat eene beschrijving derzelve overbodig zoude zijn. De getallen der stralen van de vinnen zijn als volgt. Rugvin 13 † 10, aarsvin 7 † 9, buikvinnen zoo als gewoonlijk 1 † 3 † 1. Staartvin 15. Borstvinnen 16. De voor de rugvin liggende, naar voren gerigte stekel is zwak en grootendeels onder de huid verborgen. De schubben zijn, zoo als gewoonlijk, zeer klein.

Deze soort biedt eene geheel eigenaardige kleurverdeeling aan. De geheele borst, van den wortel der buikvinnen tot aan de keel, de eerste stekel der buikvinnen, de tegen het kieuwdeksel sluitende beenderen van den arm, en eene breede streep op iedere zijde van den kop zijn donker zwart. Deze streep begint aan den stekel der rugvin, loopt tegen het oog, hetgeen zij omzoomt, en strekt zich vervolgens tot aan het einde des snuits, over de geheele breedte der lippen uit. Boven op den kop sluiten deze strepen eene andere streep in, die, even als de kieuwdeksels of, indien men wil, het beneden der zwarte strepen liggende gedeelte des kops, eene witachtig blaauwe, in het paarsachtige trekkende tint vertoont. Een breede, eenigzins S-vormige dwarsband van diezelfde kleur strekt zich van de vier voorste stralen der rugvin uit tot over het breede vlies, waarmede de laatste straal der buikvinnen aan den romp bevestigd is, en deze band zet zich ook als eene smalle streep op den wortel der borstvinnen voort. Het middelste gedeelte der buikvinnen is bleekgeel. De borstvinnen zijn bruinachtig geel, maar zij nemen van haar midden tot aan haren wortel eene zwartachtige tint aan. Alle overige deelen van het ligchaam achter den breeden blaauwachtigen dwarsband zijn vuil oranjegeel, en min of meer in het bruinachtig roode trekkende, voornamelijk op den rug en de achterste vinnen. De rug- en aarsvin zijn bleeker van kleur dan het ligchaam, en de staartvin vertoont op hare eerste helft eene zwartachtige tint. Bij de voorwerpen, op sterk water bewaard, heeft alleen de zwarte kleur staande gehouden. De overige deelen van den visch vertoonen eene bruin, eenvormig grijsachtig bruine tint.

Behalve de voorwerpen, welke deze kleurverdeeling vertoonen, hebben wij nog twee andere onderzocht, welke, ofschoon uit dezelfde streken afkomstig, echter ten opzigte der kleurverdeeling eenig onderscheid aanboden. Dit onderscheidt beperkt zich intusschen voornamelijk daartoe, dat bij hen het zwart tot de breede strepen van de zijden des kops beperkt is, en derhalve de geheele borst tot aan de keel en kieuwdeksels, even als de buikvinnen, eene lichte kleur, overeenkomstig met die der overige ligchaamsdeelen vertoont.

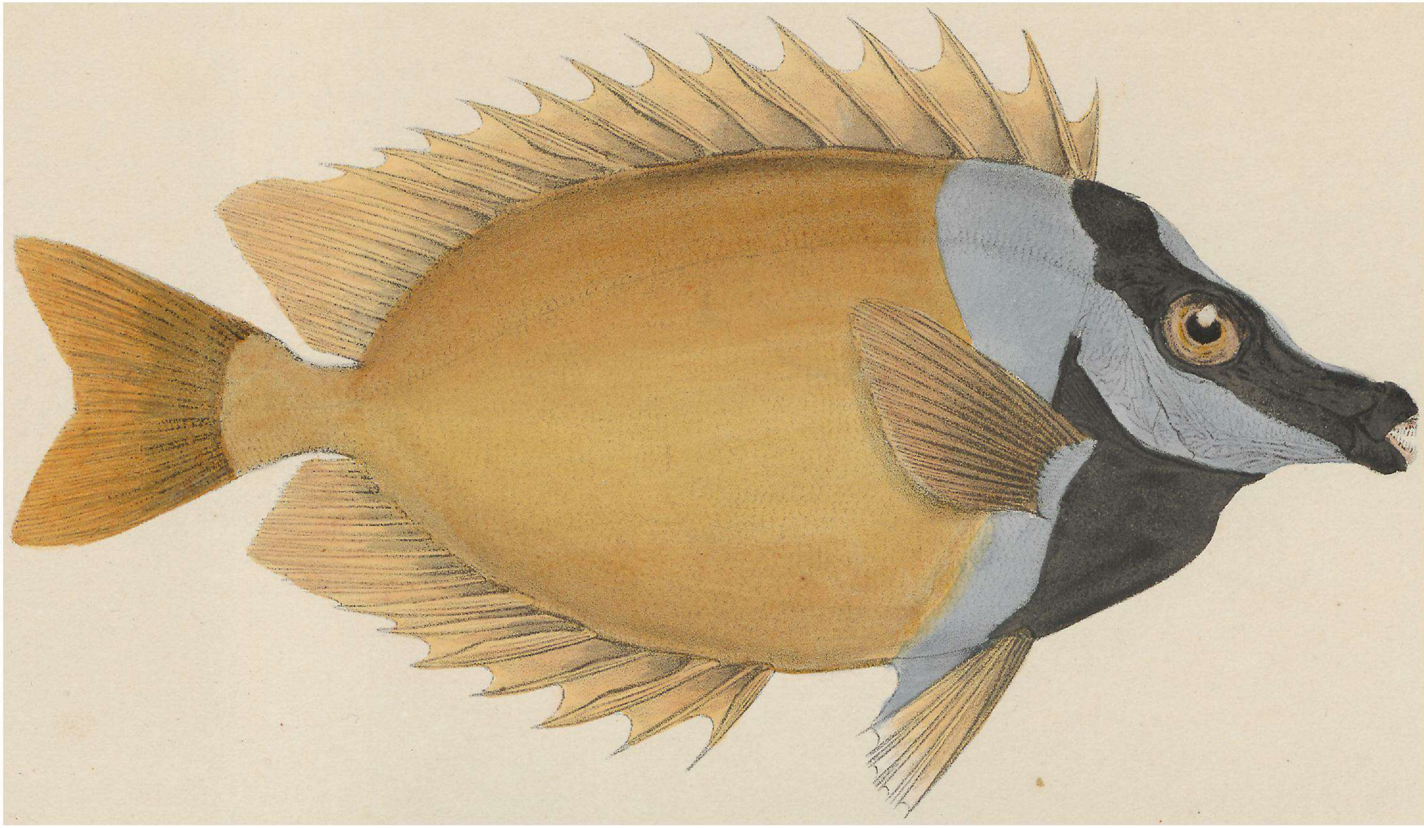
Deze soort werd tot nog toe slechts aan de kusten van Ternate waargenomen.

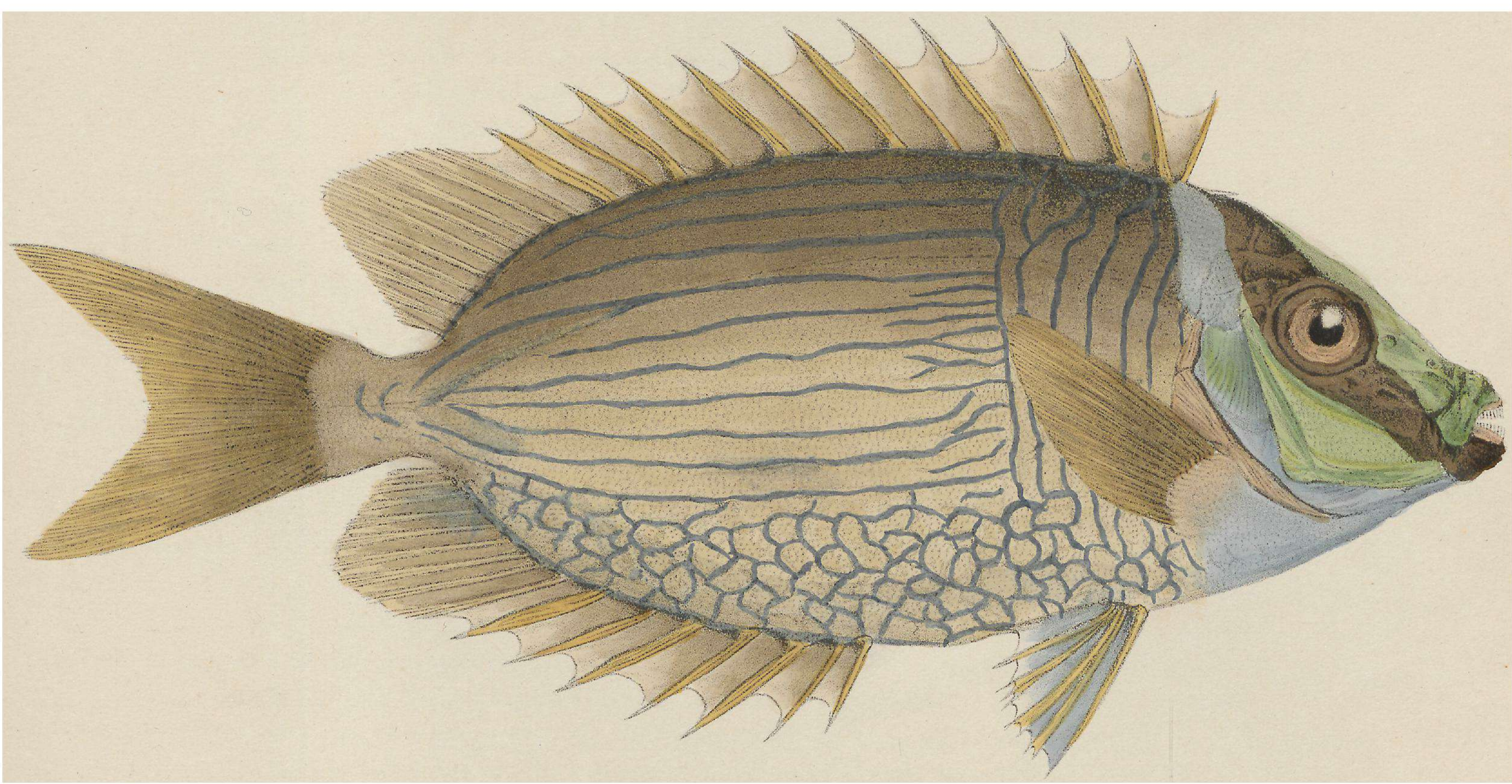
2. *Amphacanthus puellus*. Deze nieuwe soort biedt, ten opzigte van den vorm en het maaksel, geene in het oog loopende verscheidenheden aan, en is voornamelijk gekenschetst door hare kleuren en derzelver verdeeling. Het door ons afgebeelde voorwerp is het eenige, hetwelk wij tot nog toe hebben gezien. Het werd met de voorgaande soort, door wijlen Dr. Forsten, aan de kust van Ternate verzameld, die ook de kleuren naar het leven liet schetsen, en het aan het Rijks Museum deed toekomen. Zijne geheele lengte bedraagt bijkans 8 duim Parijsche maat. De hoogte van den romp is driemaal in die lengte begrepen. De kop neemt het vijfde gedeelte dier lengte in, en de snuit is een weinig korter dan het overige gedeelte des kops. De oogen zijn van aanzienlijke grootte. Het ligchaam is, zoo als gewoonlijk, met zeer kleine schubben bedekt. De vinnen bieden volstrekt geene bijzonderheden aan. Het getal harer stralen

is als volgt: Rugvin 13 † 10. Aarsvin 7 † 9. Buikvinnen 1 † 3 † 1. Staartvin 16. Borstvin 16. De voor de rugvin liggende, naar voren gerigte stekel is krachtig en grootendeels vrij.

De kleurverdeeling dezer soort biedt de volgende bijzonderheden aan. De bovenzijde des kops en snuits tot op de bovenkaak, het voor-kieuwdeksel en het bovenste gedeelte des kieuwdeksels zijn fraai geelachtig groen. De overige gedeelten des kieuwdeksels vertoonen eene witachtig blaauwe, eenigzins in het paarsachtige trekkende tint, en deze strekt zich ook over de keel en de borst uit. Men ontwaart aan iedere zijde van den kop eene breede donkerbruine streep, die aan den voor de rugvin liggenden stekel begint, naar het oog loopt, en zich alsdan langs de zijden des snuits, waar zij met een blaauwachtig randje ingezoomd is, voortzet tot aan het einde der onderkaak. De bovenste helft dier donkere streep wordt gevolgd door eene andere, welke groenachtig wit van kleur is en op iedere zijde, van de twee eerste rugstekels tot aan het kieuwdeksel loopt. Het overige ligchaam, met uitzondering der vinnen, is geelachtig bruin, op het midden en naar onderen zeer licht, naar boven, vooral naar den kop toe, zeer donker. Dit geheele gedeelte is doorsneden door eene menigte witachtig blaauwe, in het paarse trekkende lijnen, welke de volgende verdeeling aanbieden. Op het voorste gedeelte des ligchaams tot aan het einde der borstvinnen dalen zij loodregt naar beneden, zijn echter op den rug getakt en onderling verbonden. Van de laatste dezer lijnen loopen omstreeks een twaalftal lijnen horizontaal naar achteren tot aan het vrije gedeelte des staarts, alwaar zij gedeeltelijk verdwijnen, gedeeltelijk ineensmelten. De geheele buik, tot een vierde van de hoogte des ligchaams, is bedekt met talrijke dooreengeslingerde lijnen, welke eene soort van net vormen. De buikvinnen zijn blaauwachtig wit, maar hare stralen trekken in het geele. De overige vinnen zijn lichtbruin, welke kleur op de stralen en aan het einde der weeke vinnen in het geele trekt. De staartvin als ook de borstvinnen vertoonen, van haren wortel tot in het midden, eene zwartachtig bruine tint.

Zoo als wij reeds gezegd hebben, werd deze soort aan de kusten van Ternate waargenomen.

I. AMPHACANTHUS · VULPINUS. II. A. PUELLUS.